

De invorderingsindustrie en de justitiefabriek

In een opiniestuk in *De Morgen* van 6 november 2009 deed vrederechter Jan Nolf een boekje open over de 'invorderingsindustrie'. Substituut Yves Werbrouck doet een aantal voorstellen voor aanpassing van de wetgeving, op basis van wat nu al geldt bij de arbeidsgerechten: 'Waarom de consument niet op een gelijkaardige manier behandelen als de sociaal verzekerde?' En passant hekelt Werbrouck ook de plannen voor een schaalvergroting bij Justitie.

Yves Werbrouck

Vrederechter Jan Nolf hekelt de exponentiële toename van *small claims* met een onevenredig hoge kostprijs voor wie veroordeeld wordt. Terecht drukt hij een grote bezorgdheid uit over de gevolgen van die tendens voor zowel de geviseerde gezinnen als kleine bedrijven over wie de vrederechter het gevoel heeft dat hij niet de rechtvaardigheid maar eerder de armoede moet verdelen. Om aan dat probleem tegemoet te komen, pleit Nolf voor de veralgemening van de minnelijke schikking voor alle procedures in nutsvoorzieningen en voor het bevoegd maken van de vrederechter van de actuele woonplaats van de consument om onder andere het fenomeen van *judge shopping* tegen te gaan.

In aanvulling op de interessante suggesties van vrederechter Nolf kan verwezen worden naar het gerechtelijk wetboek dat voor de arbeidsrechtbank bepaalt dat geschillen ingeleid kunnen worden bij verzoekschrift op tegenspraak, zonder dagvaardingskosten die voorgeschoten moeten worden door wie

alle openbare diensten en instellingen die relevante bestuurlijke inlichtingen kunnen verschaffen. Zo wordt het dossier grondig nagezien, los van de argumenten die de betrokkene zelf kan bijbrengen maar niet altijd bijbrengt, ook al omwille van zijn sociale en economische positie. Opnieuw kan hier de (open) vraag gesteld worden of er geen bijkomende garanties moeten zijn voor de consument en of er geen inspiratie zou kunnen geput worden uit de zeer positieve ervaringen binnen de arbeidsgerechten, inclusief het arbeidsauditoraat.

KLEIN MAAR DAPPER

De vrederechter pleit in zijn tekst ook voor een klantvriendelijke justitie en lijkt zich niet in te schrijven in een argument dat wordt gebruikt bij de 'hervorming van het gerechtelijk landschap' met name dat van een 'grote justitiefabriek', die werkt op een grotere schaal waardoor een lagere kostprijs kan verwacht worden. Terecht merkt de vrederechter op dat dit in ieder geval niet zo is in de door hem op de korrel genomen invorderingsindustrie:

alle perikelen, 'schandalen' volgens sommige opinie- en beleidsmakers, die justitie het voorbije jaar troffen, zich telkens weer in Brussel afspeelden?

Elke analyse leidt tot het besluit dat grootschaligheid weinig goeds doet aan het functioneren van justitie. Dus waarom zou men de goed werkende vredegerechten gaan incorporeren in een mastodont-arrondissementsrechtbank? Waarom zou men dan de al evenzeer efficiënt werkende, arbeidsrechtbanken en rechtbanken van koophandel incorporeren in diezelfde 'grote justitiefabriek'? Waarom zou men het ge-

van koophandel, arbeidsauditoraten moeten niet afgeschaft worden, maar juist behouden blijven en waar nodig een zelfs nog hogere specialisatiegraad kunnen bereiken. Wat de arbeidsauditoraten betreft, komt daarbij de al decennia lang gehoopte intensivering van de strijd tegen de sociale fraude. Dankzij de nu al hoge specialisatiegraad van de arbeidsauditoraten wordt al zeer frequent een gerechtelijk gevolg gegeven aan de fraude- en andere onderzoeken van de sociale inspectiediensten. Hetzelfde mechanisme ontbreekt tot op heden echter grotendeels bij fiscale fraude. De parketten van de

de vordering wil instellen, maar vooral ook zonder bijkomende kosten voor diegene die eventueel moet worden veroordeeld in betaling van bepaalde verschuldigde bedragen. De schuldenaar kan ook in deze sociale geschillen allerlei hoedanigheden aannemen. Er is de, niet altijd maar toch dikwijls, kleine of middelgrote werkgever die na een conflict met een werknemer veroordeeld moet worden tot betaling van, al dan niet beperkte, bedragen. Maar er is ook de sociaal verzekerde die ten onrechte, dikwijls zonder zich daarvan bewust te zijn laat staan er schuld aan te hebben, uitkeringen genoten heeft en zich geconfronteerd ziet met een voor de staatskas noodzakelijke terugvordering door een instelling van sociale zekerheid. Of nog de sociaal verzekerde die gewoonweg van mening verschilt met een instelling van sociale zekerheid over zijn rechten. Telkens wanneer één van hen veroordeeld moet worden in betaling van bepaalde bedragen of in het ongelijk moet gesteld worden, is er geen accumulatie van bijkomende kosten.

In het verlengde van het betoog van vrederechter Nolf kan men zich afvragen of er wel een verschil bestaat tussen de door hem geïmagineerde te beschermen consument, gezinnen of kleine ondernemingen, en de sociaal verzekerde. Of eerder, waarom zou die consument niet op een gelijkaardige manier als de sociaal verzekerde behandeld kunnen worden?

Bovendien genieten de sociaal verzekerden nog een ander voordeel bij de behandeling van hun geschillen voor de arbeidsrechtbank in het algemeen en wanneer zij het voorwerp uitmaken van een terugvordering in het bijzonder. Die betwistingen en terugvorderingen zijn mededeelbaar aan het openbaar ministerie (het arbeidsauditoraat). Door de mogelijkheid voorzien in artikel 138ter van het gerechtelijk wetboek onderzoekt het arbeidsauditoraat voorafgaand aan de zitting het dossier. Alle nodige en nuttige inlichtingen worden gevorderd bij

De vraag rijst waarom een 'grote justitiefabriek', naast een niet eens bewezen lagere kostprijs, zoveel beter zou presteren. Enige analyse van het 'werkveld' maakt van deze vraag eerder een retorische vraag. Werken de 'kleine' rechtbanken, zoals de vredegerichten en de arbeidsrechtbanken, minder efficiënt, minder snel? Er is daar op zijn minst geen enkel wetenschappelijk bewijs voor, maar wie enige tijd spendeert binnen het huidig justitieapparaat, hoeft geen wetenschappelijk bewijs, want moet al snel vaststellen dat net die 'kleine' gerechten de minste problemen hebben op het vlak van efficiënt en snel dossiers verwerken. Hetzelfde geldt voor dat ander argument voor de creatie van een 'grote justitiefabriek': de gerechtelijke achterstand. Hoeveel vredegerichten kampen met een aanzienlijke gerechtelijke achterstand? Hoeveel arbeidsrechtbanken? Opnieuw zijn dit retorische vragen. Wie met enige regelmaat alle soorten gerechten bezoekt, moet toegeven dat daar niet de problemen zitten. Integendeel, net de kleine schaal van de vrede- en arbeidsgerechten maken ze efficiënter, beter beheersbaar en kostenefficiënt. Zit trouwens de gerechtelijke achterstand niet net in die grotere structuren van de hoven van beroep en rechtbanken van eerste aanleg en wat die laatste betreft, dan vooral in de grootste arrondissementen? Hetzelfde moet worden vastgesteld bij het openbaar ministerie. Welke parketten kampen met problemen van beheersbaarheid, efficiënte behandeling en doorstroming van hun dossiers? De, bijna per definitie, kleinere arbeidsauditoraten maar ook de parketten van de procureur des Konings in kleinere arrondissementen? Of net de parketten van de procureur des Konings in de grootsteden? *No offense*, maar het besluit is: hoe groter de schaal, hoe moeilijker een dienst te beheersen is en hoe moeizamer de doorlooptijd van dossiers wordt.

Is het trouwens niet opvallend dat ongeveer

Elke analyse van wat er nu daadwerkelijk fout loopt binnen justitie leidt tot het besluit dat grootschaligheid weinig goeds doet aan het functioneren van justitie.

specialiseerde, tot ieders tevredenheid functionerende, arbeidsauditoraat laten opslorpen door het parket van de procureur des Konings, dan nog uitgebreid tot een groter territoriaal gebied? Kortom, waarom wordt er gekozen voor een oplossing die eigenlijk eerder de oorzaak is van de bestaande en te bestrijden problemen?

De 'grote justitiefabriek' die momenteel in de steigers staat, zal justitie in het algemeen en de specifieke deelproblematieken in het bijzonder, zoals de door vrederechter Nolf aangeklaagde *booming business* van de invorderingsindustrie, niet oplossen, wel integendeel.

Dat voor bepaalde kleinere territoriale omschrijvingen een schaalvergroting aangewezen is omwille van de noodzakelijke specialisatie en het flexibeler inzetten van personeel, wordt door weinigen tegengesproken. Maar dat deze territoriale schaalvergroting moet samengaan met een smelteling van de verschillende, soms gespecialiseerde rechtbanken, is veel minder evident.

Het justitieapparaat van de 21ste eeuw, dat een steeds complexer en omvangrijker wordende regelgeving moet gaan toepassen op steeds complexere maatschappelijke realiteiten, moet het hebben van meer specialisatie bij zijn magistraten, zowel van het parket als van de zetel, binnen een flexibel organisatiemodel. De huidige gespecialiseerde onderdelen van het bestaande justitieapparaat, vredegerichten, politierechtbanken, arbeidsrechtbanken, rechtbanken

procureurs des Konings beschikken over te weinig gespecialiseerde magistraten om die taak te kunnen vervullen. De creatie van fiscaal substituten is op zijn zachtst uitgedrukt geen echt succes te noemen.

Besluit: het ware misschien nuttiger om de territoriale schaalvergroting nog ruimer aan te pakken dan wat op vandaag doorgaans wordt voorgesteld, maar dan wel voor kleinere en meer gespecialiseerde entiteiten.

(De auteur is substituut arbeidsauditeur in Brugge en lector aan de Hogeschool West Vlaanderen (Howest))

Reageren kan!

Wilt u reageren op iets wat u in de krant hebt gelezen? Of wilt u zelf een prangend juridisch-maatschappelijk thema aankaarten? Stuur dan uw opiniebijdrage of lezersbrief naar juristenkrant@kluwer.be of De Juristenkrant, Motstraat 30, 2800 Mechele, of fax ons op het nummer 015-36 16 96. De redactie mag opiniebijdragen en lezersbrieven inkorten, redigeren of weigeren.